

Universiteit
Leiden

The Netherlands

Migrant Luo rail and port workers and the cartographies of colonial Mombasa, 1902-1950s

Okelo, B.A.

Citation

Okelo, B. A. (2025, September 9). *Migrant Luo rail and port workers and the cartographies of colonial Mombasa, 1902-1950s*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4260331>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4260331>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

SAMENVATTING

Mombasa is van oudsher een belangrijk centrum geweest voor ontmoetingen en de uitwisseling van goederen, technologie en ideeën tussen diverse, geografisch verspreide groepen. De stad speelde een cruciale rol in het imperialistische uitbreidingsplan van het Britse Rijk, dat gericht was op de export van het Europese instellingsmodel naar Afrika als onderdeel van de wereldwijde uitbreiding van de gevestigde Europese orde. De positie van Mombasa binnen dit grootschalige koloniale uitbreidingsplan werd bepaald door de aanwezigheid van twee essentiële infrastructuren: de spoorlijn tussen Kenia en Oeganda en de haven van Mombasa. De spoorlijn en de haven waren cruciale factoren die de vorming van het stedelijk aanzien van koloniaal Mombasa beïnvloedden, toen de koloniale staat de productiekrachten van de kolonie en het protectoraat integreerde en de interacties tussen de betrokken actoren probeerde te structureren. Deze kenmerken omvatten een instabiele loonarbeidseconomie, een sterke etnische segregatie en een duidelijke dominantie van de Afrikaanse arbeidersklasse. Dit onderzoek richt zich op de invloed die migrerende Luo-arbeiders van de Kenya Uganda Railway en de haven uitoefenden op koloniaal Mombasa in de jaren 1902 tot 1950. De kern van deze studie is de analyse van de wijze waarop de komst van de Luo-arbeiders een significante verandering teweegbracht in het economische en sociale landschap van Mombasa.

Het onderzoek is kwalitatief en gebaseerd op het gebruik van zowel primaire en secundaire bronnen. De primaire bronnen bestonden voornamelijk uit archiefmateriaal van het Kenya National Archives, de British National Archives in Kew, de Mill Hill Missions Archives in Oosterbeek, Nederland, en de parlementaire archieven van het Verenigd Koninkrijk. Daarnaast zijn er mondelinge interviews afgenomen met ooggetuigen en nazaten van spoorweg- en havenarbeiders uit het koloniale tijdperk. De primaire gegevens werden geanalyseerd en afgezet tegen een reeks secundaire gegevens. Deze analyse heeft bijgedragen aan de positionering van mijn studie binnen het thema van koloniale expansie en de impact daarvan op regionale mobiliteit en de ontwikkeling van hedendaagse perspectieven op Afrikaanse steden.

De bevindingen van het onderzoek worden gepresenteerd in vijf empirische hoofdstukken. Het inleidende hoofdstuk geeft een overzicht van het onderzoek, inclusief achtergrondinformatie, doelstellingen, onderzoeksmethoden en de opbouw van het proefschrift. De hoofdstukken twee tot en met vijf belichten de belangrijkste interacties van de Luo arbeidsmigrant met de koloniale staat en hun sociale verhouding tot de Swahili-cultuur. Het laatste hoofdstuk bespreekt de mate waarin koloniaal Mombasa de eenwording van de Kolonie en het Protectoraat Kenia tot de

Republiek Kenia heeft beïnvloed, met een focus op de rol van de migrerende Luo-spoor- en havenarbeiders hierin.

Mombasa was een belangrijk handelscentrum in het complexe handelsnetwerk in de Indische Oceaan. In deze kuststad werden luxegoederen uit het binnenland van Oost- en Centraal-Afrika, zoals ivoor, huiden, goud en edelstenen, verhandeld en geruild tegen onder andere stoffen, glas en juwelen uit het Midden-Oosten, China en Zuidoost-Azië. De uitbreiding van het handelsnetwerk met islamitische actoren tijdens de Middeleeuwen leidde tot een geleidelijke transformatie van de kustlijn van Mombasa en Oost-Afrika in het algemeen, voornamelijk door de vestiging van Arabische koopmansfamilies aan de kust en de aangegane familiebanden met de lokale Bantoevolkeren. De samensmelting van deze twee culturen leidde tot de Swahili-cultuur, die in de latere 19e eeuw, toen Groot-Brittannië interesse in de regio begon te tonen, diep verankerd was in de politieke en sociale netwerken van Mombasa. Hoofdstuk twee van dit proefschrift behandelt de relatie tussen de prekoloniale stedelijke samenleving van Mombasa, de Britse imperiale kapitalistische ideologie en de positie van de Luo-arbeider in de vroege 20e eeuw. Dit hoofdstuk analyseert hoe de politieke en sociale structuur van Mombasa aan het begin van de Britse bezetting een arbeidsmarkt bood die niet aansloot bij de Britse imperiale behoeften. Het verkent hoe Groot-Brittannië in staat was om deze tegenstrijdigheid op te lossen door de Luo-arbeider in de stad te introduceren. Vervolgens beschrijft het hoofdstuk het migratieproces van Luo-spoorweg- en havenarbeiders naar Mombasa, wat leidde tot een verslechtering van de levensomstandigheden in Luoland, West-Kenia.

Het arbeidslandschap van Mombasa kenmerkte zich door turbulentie en chaos. Dit wordt onderzocht in hoofdstuk drie. Het hoofdstuk belicht hoe het regeringsbeleid voor de ontwikkeling van het spoor- en havennetwerk de instroom van grote aantallen Luo-arbeidsmigranten naar de stad beïnvloedde en bijdroeg aan de ontwikkeling van een stedelijke proletariaatsklasse in Mombasa. Daarnaast bespreekt het de proletarische strijd van de Luo-spoorweg- en havenarbeiders en hoe hun collectieve ervaringen en strijd de ontwikkeling van arbeidersorganisaties stimuleerden. Verder onderzoekt het hoe de koloniale overheid mechanismen ontwikkelde om de grieven van spoorweg- en havenarbeiders te controleren in de context van oplopende spanningen tussen kapitaal en arbeid.

De etnische scheiding tussen *wabara* (bezoekers) en *wapwani* (inwoners) was een prominent kenmerk van het koloniale stadslandschap van Mombasa. Dit kenmerk wordt besproken in hoofdstuk vier. Hoofdstuk vier behandelt dit kenmerk en onderzoekt in essentie hoe het raciale karakter van de koloniale economie de opkomende politiek van koloniaal Mombasa

beïnvloedde. Aan de hand van persoonlijke ervaringen van spoorweg- en havenarbeiders uit de koloniale periode illustreert het hoofdstuk hoe de samenleving in Mombasa zich langs etnische en raciale lijnen aftekende. Hierbij worden de contouren van de *u'bara* en *u'pwani*-identiteiten geschetst. Bovendien toont het hoofdstuk aan hoe de strijd om de identiteit de kosten van levensonderhoud in Mombasa beïnvloedde en Mombasa tot een van de duurste steden maakte om te wonen voor migrerende Luo-arbeiders. Tot slot verkent het hoofdstuk de herinterpretatie door de Swahili van *kafa'ah*-huwelijken en de adoptie van *ngoma*, die bedoeld waren om de culturele zuiverheid van het Swahili te versterken om de imperiale sociale en raciale afbakeningen in stand te houden.

Tegen het begin van de jaren twintig van de 20e eeuw was het aantal Luo-spoorweg- en havenarbeiders in Mombasa zo sterk toegenomen dat de stad de pejoratieve benaming "Kavirondo Town" kreeg. Dit fenomeen - de ontwikkeling van een Luo diasporagemeenschap in koloniaal Mombasa - wordt in hoofdstuk vijf nader uitgewerkt. Het hoofdstuk onderzoekt hoe Luo-arbeiders zich in het turbulente stadslandschap van Mombasa positioneerden door een pan-Luo-identiteit te omarmen. Dit leidde tot een grotere groep Luo's en vormde een waardevolle troef bij de onderhandelingen met het spoorweg- en havenbeheer over verbeterde arbeidsvoorwaarden. Het hoofdstuk analyseert tevens hoe de pogingen van de Luo-arbeiders om te integreren in de elitekringen van Mombasa de vorming van een neo-Luo-identiteit beïnvloedden. Deze nieuwe identiteit resoneerde met westerse interpretaties van moderniteit, waardoor de Luo geleidelijk werden erkend als een van de weinige "beschaafde Afrikanen" in de kolonie. Het label "Kavirondo Town" werd echter pas echt duidelijk toen er permanente Luo-huishoudens in Mombasa ontstonden. Dit was het gevolg van de migratie van Luo-vrouwen, wat eveneens in dit hoofdstuk aan de orde komt. De Luo-diasporagemeenschap in Mombasa droeg significant bij aan de ingrijpende demografische verschuiving in de stad, en Mombasa worstelde met het omarmen van haar nieuwe identiteit als Afrikaanse stad.

Dit proefschrift positioneert zich op het snijvlak van geschiedenis en antropologie door te onderzoeken hoe migrantengroepen interageerden met en vorm gaven aan de contouren van koloniale stedelijke gebieden. Het werk contextualiseert de positie van de Luo-arbeider in de vorming van de stedelijke kenmerken van Mombasa tijdens een cruciaal historisch moment en schetst de ontwikkeling van een stad die in de 20e eeuw uitgroeide tot de belangrijkste handelspost aan de Oost-Afrikaanse kust.